

ÁRJEGYZÉKE

azon

legujabb magyar könyveknek,

melyek

HECKENAST GUSZTÁV

kiadó-hivatalában Pesten.

egyetem-utca 4-ik szám alatt megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Jósika Miklós. A két mostoha. Történelmi regény. Két kötet. Kis 8-rét (234, 253 lap) füzve 2 ft.

Jókai Mór. Felfordult világ. Két rész egy kötetben. Kis 8-rét. (180, 116 lap) füzve 1 ft. 50 kr.

Jósika Julia. Való és költött. Novellák és vázlatok gyűjteménye. Három kötet. K. 8-r. (230, 222, 207 l.) füzve 3 ft.

Katona József. Bánk bán. (Remekírók VII.) Dráma öt szakaszban. Gyémántkiadás. 242 lap. A szerző arczképével. Füzve 70 kr. Diszkötésben 1 ft.

Tompa M. Regék és népregek. Külön kiadás. — Diszkötésben 3 ft. 50 kr.

Első Napoleon császár élete. A leghitelesebb kútfók után. Czimképes harmadik kiadás. Kis 8-rét. (504 lap) füzve 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Irodalmi kincstár. Gyémánt-kiadás. V—VI. Külföldi iant. Magyar költők műfordításai külföldi remekírókból. VII. Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemzenszedett mondatai. VIII. Epigrammák. Ára egy füzetnek füzve 70 krajczár. Diszkötésben 1 ft.

Szász K. A vers-szavalás elméleti és gyakorlati kézi-könyve. 8-rét. (316 lap) füzve 1 ft.

Polgárosodás. Irta Arisztidesz. Nyolczadrét. (X. 168 lap.) Borítékba füzve 1 ft. 20 kr.

Asbóth Lajos emlékiratai az 1848-iki és 1849-iki magyarországi hadjáratból. Második kiadás. Két kötet. 8-rét. (I. 288, II. 160 lap.) Borítékba füzve 3 ft.

Lauka Gusztáv. Szellemi szikrák. Nevezetes emberek köz- és magánéletbeni elmés rögtönzése és élces mondatai. 8-rét. (XVIII. 304 lap.) Borítékba füzve 2 ft.

Falusi könyvtár. II. Úgyes Mari. A kis konyhakertésznő, vagyis alapos oktatás a zöldség-termesztésben. Metzger műve után magyarítá István bácsi. 8-rét (128 lap) füzve 50 kr.

Dr. Zlamál Vilmos. A marhavész s annak oltása, mint az egyedül biztos szer a marhavész szelidítésére s végképeni kiirtására. 8-rét. (140 lap) füzve 80 kr.

Magyarország gyümölcsészete színezett rajzokban. Hazánk elsőrangú gyümölcsészetei közreműködésével szerkeszté Girócuti P. Ferencz, a „Falusi Gazda” szerkesztője. 1-4-ik füzet. Hat füzetnek, melyben 24 színezett gyümölcskép, ugyanannyi átmetszeti rajz van, leírással együtt ára 10 ft.

Jósika Miklós munkái, új folyam. 52 kötet. Egy-egy kötet 80 kr.

1-4. **Jó a tatar.** Regény. Négy kötetben. (192, 170, 193, 184 lap, 8-rét) füzve 3 ft. 20 kr.

5-6. **Pygmalion, vagy egy magyar család Parisban.** Két kötet. (232, 208 lap 8-rét) füzve 1 ft. 60 kr.

7-10. **Régiebb, és újabb novellák.** Négy kötet. (231, 243, 242, 247 lap, 8-rét) füzve 3 ft. 20 kr.

11-13. **A tudós leánya.** Három kötet. (I. 279, 248, 250 l., 8-rét) füzve 2 ft. 40 kr.

14-16. **A gordusi esomó.** Regény. Három kötetben (224, 220, 196 lap) füzve 2 ft. 40 kr.

17-19. **Regényes képletek.** Három kötet. (223, 240, 212) füzve 2 ft. 40 kr.

20-22. **A rejített seb.** Regény. 3 kötet. (207, 191, 220 l., 8-r.) füzve 2 ft. 40 kr.

23. **Egy kétemeles ház Pesten.** Novella egy kötetben. Nyolczadrét. (195 lap) füzve 80 kr.

24-26. **A szegedi boszorkányok.** Regény. Három kötet. 8-rét (213, 208, 184 l.) füzve 2 ft. 40 kr.

Jósika Miklós. Második Rákóczi Ferencz. Nyolcz kötet. (kis 8-rét) füzve 4 ft.

A magyar nemzet classicus írói. Harmadik évi folyam. 4-7 kötet. A 10 kötetből álló teljes évi folyamának ára 5 ft.

Tartalom: Virág B. munkái 1-5. — Bajza J. munkái 3-4. Az első két évi folyam ugyanazon áron meg folyvást kapható.

Dr. Konek Sándor, a magyar királyi tudom. Egyház-jogtan kézikönyve. Különös tekintettel a magyar szent korona tartományaira. I. kötet. 8-rét (363 lap). A második körülbelül hasonterjedelmű füzet külön előszóval, tartalomjegyzékkel és részletes tárgymutatóval folyó évi május hónap fog megjelenni. — Ára két füzetnek füzve 4 ft. 50 kr.

Magyar törvénytar. II. Az ideiglenes törvénykezési szabályok. A hivatalos szöveg szerint összehasonlító, kiegészítő, a kötes helyeket fejtegető és megvilágosító jegyzetekkel, példákkal s azon ideiglenes törvénykezési szabályok életbeléptetése óta jogrendszerünkre vonatkozólag érkezett királyi leiratokkal kísérve **Löveszy György** köz- és váltóügyvéd által (16-rét, 192 lap) füzve 60 kr.

Függelék az ideigl. törvénykezési szabályokhoz. Az új törvénykezési rendszer behozatala óta kibocsátott szabályrendeleteknek hiteles adatok nyomán összeállított teljes gyűjteménye. Nagy 8-rét (124 lap) füzve 80 kr.

Ökröss Bálint. Általános törvénykezési eljárás peres és perenküli ügyekben, a legujabb törvényhozás szerint. Felvilágosító jegyzetekkel és kimerítő irómpéldákkal, bírák, ügyvédek s a közélet használatára. 1863. Füzve 5 ft.

Ökröss Bálint. Magyar polgári magánjog az 1848-ik évi törvényhozás és az országbírói tanácsokmány módosításai nyomán, átdolgozott és bővített második kiadás. Füzve 5 ft.

Mikes Kelemen törökországi levelei. A szerző saját kéz-iratából életrajzi értekezéssel, közli **Toldy Ferencz**. Két kötet. (I. 224, II. 246 lap, 8-rét) füzve 1 ft. 50 kr. Vellinpapíron diszkötésben 3 ft.

Az Árpádok kora. Képek Magyarország történetéből. Készíté Geiger Péter N. Janos, tervezte és magyarázta **Dr. Wenzel Gusztáv**, pesti egyetemi tanár s magyar tud. akadémiai r. tag. 1862. Haránt-nagyretben. Diszkötésben 18 ft.

Kautz Gyula, jogtudor. Politika vagy országászatban, tekintettel a két művelt világrész államintézményeire és törvényhozására rendszeres kézikönyvül. Nagy-8-rét. Két kötet, füzve 4 ft.

Kautz Gyula. Nemzetgazdaság- és pénzügytan. Rendszeres tan- és kézikönyvül. Füzve két kötet 4 ft.

Horváth Mihály. dr. Magyarország történelme. Ujjonnan átdolgozott második kiadás, hat kötetben. I-ső kötet: **A magyar nemzet Európába költözéséről 1301-ig.** II-ik kötet: **Az Árpádok korszakáról a mohácsi ütközetig.** III-ik kötet: **A mohácsi ütközet utáni békekötésig.** IV. kötet. I. Leopold trónra léptétől a szatmári békekötésig. A négy kötetnek ára borítékba füzve 10 ft.

Ismerettár. Nölkülözhetlen segédkönyv, mely a történelem, természet s egyéb tudományok és művészet köréből lehetőleg minél több érdek-kezes tárgyat és egyéniséget betűsorozatos rendben megismertet I—IX. kötet. (A—Szard nyelv.) Ára egy kötetnek 1 ft.

Az egész munka tíz kötetben teljesen meg fog jelenni.

Jókai Mór. Téli zöld. Regék és elbeszélések az ifjuság számára. Diszkötésben 4 ft.

Sárvári Eöry Andor. A madárvilág, vagyis mulatva oktatás olvasmányok a madarakról. Fiaatalok számára. 80 ábrával. (171 lap, keskeny 4-r.) füzve 1 ft. 50 kr.

Sárvári Eöry Andor. Az állatország képeiben. A mulatni szerető ifjuság használatára. Nagy-8-r. 122 fametszvényvel (247 lap). Borítékba füzve 2 ft.

Ollendorff H. G. eredeti angol nyelvtani új tanrende, melyet követve, néhány hónap alatt lehet olvasni, inni és beszélni tanulni. A magyar tanulók használatára átdolgozta **Egan James**, r. tanár s pesti kir. egyetem, városi főreál és kereskedelmi akadémiánál stb. Nyolczadrét (384 lap) füzve 1 ft. 50 kr.

Schwiedland Frigyes. Francia nyelvten. (364 lap, 8-rét) füzve 1 ft. 50 kr.

Figyelmeztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhírdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-uton eszközöndi, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 főt tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételekor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.

Pest, május 10-én 1863.

Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

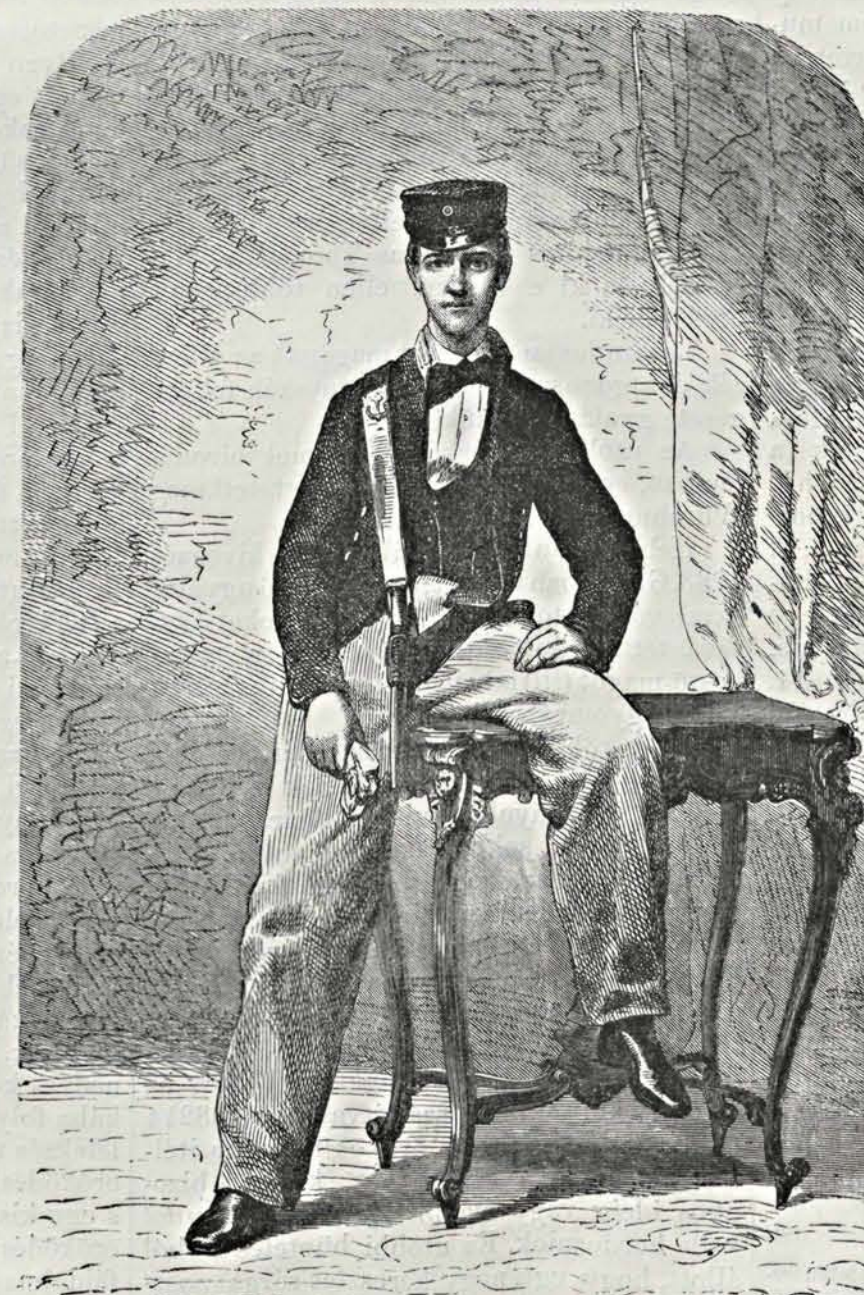
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:	
Egész évre (január—december)	10 ft.
Fél évre (január—június)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság:	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.
Csupán Politikai Ujdonságok:	
Egész évre (január—december)	6 ft.
Fél évre (január—június)	3 ft.

Vilmos dán herceg, Görögország új királya.

A hajdan oly dicső, de pártvillongásoktól folyvást szaggatott Görögön, a Miltiadesek és Periklesek hazája, sokáig nyögött a török járom alatt, míg újra fölébredt benne a régi dicsőség önzete. 1821-ben megkezdé a szabadulási harczát s az Ypsilanti vezérlete alatt elhullt szent eregnek vére nem omlott hiába. A nemzetgyűlés 1822-ben hazája függetlenségét kimondotta s Európa beleszólása folytán, tízévi küzdelem után, 1832-ben azt a porta is kénytelen volt elismerni. Így alakult a mostani görög királyság, melynek új fejedelmét olvasóinknak jelenleg bemutatjuk.

A görögök első királya **Ottó** volt, a bajor házból; de negyven éves kormányával a nemzet nem volt megelégedve. A király kevésbbé tudta magát népe szokásaihoz alkalmazni, azért a mult évben, midőn **Ottó** király egy időre távol volt, kitört ellene a rég elfojtva táplált ellenség; bezártultak előtte a főváros Athene kapui s többé vissza nem térhetvén, a görög királyi szék megürült.

A világtörténetben alig van rá példa, hogy valamely kinálkozó trónt annyian utasítottak volna vissza, mint napjainkban a még oly ifju Görögország trónját. Európa majd minden uralkodó házából volt reá valaki meghíva, de e koronát, — mely még csak egy főt érintett, s melynek eddig inkább csak árnyéka mint ragyogása látszott, — a megkínált hercegek közül egyik sem találta fejéhez illőnek. Végre azonban, több mint félvévi keresés után, **Keresztély Vilmos Ferdinánd Adolf György dán hercegre**ben találtak olyat, ki elfogadni vállalkozott azon trónt, melyet tőle senki sem irigyel; mert valóban nem csekély feladat kormányozni oly nemzetet, mely folyvást régi nagyságá-

VILMOS DÁN HERCEG.

A görögök ápril 30-kán, **Russell** lord tanácsára, egyhangulag királyukká választák.

A hellen nép nevében, a nemzeti gyűlés tagjai közül választott három tagu küldöttség ment Koppenhágába ott a koronával megkínálandó, s minthogy ennek elfogadására a dán király beleegyezését adta, s ellene a nagyhatalmasságok sem tettek semmi kifogást: **I. György** néven most ő lett Görögországnak királya. Vallását, melyben eddig nevelkedett, ezután is meg fogja tartani, utódait azonban már a keleti görög egyház szertartásaiban fogja neveltetni.

Nagykorúsága éléréseig kormányzó tanács fog oldala mellett állani, az ország ügyeit igazgatandó.

A tanács élére **II. Erneszt** szász-koburg-góthai hercege volt kijelölve.

A feltételek közt az is ki van kötve, hogy ha véletlenül a dán korona reá szállana, Görögországot elhagyhassa.

Némelyek úgy tekintik, mint áldozatot, kit a politika egy háborgó nemzet karjaiba dobott, de ennek aligha lehet tekinteni, mert a szelid lelkü ifju fejedelmekkel egyrészt a görögök is meg lehetnek elégedve, másrészt rokonságai utján sógoraiban hatalmas támogatókat rendelt mellé a sors, mert míg néne Alexandra hercegnő most kelt össze a **Walesi herceggel**, — hugát **Dagmar hercegnőt**, az orosz trónörökös **Cesarovics Miklós** jegyezte el.

Mennyire sikerül az új királynak fékezni vagy megvalósítani népe nagyra törő terveit, mely a byzanti császárság fényes álmoképeit szeretné festettni: azt csupán az idő mutatja meg. **

Az én lakom.

Dicső azon ház, melyben én lakom,
Dicsőbb mint bármily kényur-palota.
Az égbe nyílik az én ablakom,
Nap, hold, csillagok ragyognak oda.
Fölötte ismért szelek s felhők szállnak,
S benézni hozzám olykor meg-megállnak.

Elmondják honnan — mért s merre mennek —
A vilánydelej roppant szárnyain,
S hirdetik mély titkát az istennek
A végtelenségnek utain.
Villárok, boruk innen mennydörgik szét
A szélvész és jégesők érkezését.

Nem ismer más helyt az Északifény.
Innen világlott ki ragyogása;
S ha pompájánál ünnepel az ég,
Ide sugárik fénykoronája.
S míg a földforgást fennen mutogatja,
Lakomom dereng tünde arculatja.

Magam lakom itt — magam egyedül —
Társam s oktatóm csak a természet.
S ha szent harmoniája megzendül,
Elszűgyenül a vak állobészet.
E nagy világon nincs több ilyen terem!
A nagy természet itt — az én mesterem.

Oh emberek! csak őt hallgassátok —
Az időknak csak ő az istene;
S ha tanácsomat elfogadjátok,
Nem fogtok zugolódni ellene.
Menetirányi a felhőknek s szélnek
Mind az időváltozásról beszélnek.

Dicső azon hely, a hol én lakom —
Dicsőbb mint bármely fényes palota —
Az égbe nyílik fel az ablakom,
S nap, hold, csillagok fénylenek oda.
S a mely sugárok ablakomra jönnek,
Még látják titkát az időnek.

Balla Károly.*

A kispad alkalmazása, különösen boszorkányperekben.

(Vége.)

Egy 1631-diki jegyzőkönyvnek némely pontjait egy nő kizárta a felől, nem mulasztatjuk el olvasóinkkal megismertetni:

1. A vádlott nőnek kezét a hóhér összekötötte, és a létrára huzta. Erre összecsavarta őt minden tagjában annyira, hogy a szíve készült szétrepedni. 2. Ámbár a kínzás alatt semmit sem vallott, mégis törvénytelenül a kínzást ismételték; a bakó újra megkötözték kezét, lemetszé haját, fejére borszeszt öntött és meggyújtá, hogy agyát fölegesse. 3. Kéngyertyákkal égette nyakát és hónaljait. 4. Kezeinél fogva háttal a padlásig csigázta fel; 5. mely föl és alá huzogatás 4 egész óráig tartott, migem reggelizni mentek (a bírák). 6. Midőn ismét visszajöttek, a hóhér kezét és lábait a hátán összekötötte; 7. borszeszt öntött hátára és azt meggyújtotta; 8. ezután nagy terhek rakattak hátára és felhuzatott; 9. ismét a létrára tétetett; 10. egy gyalulatlan, szálkás deszka tétetett háta alá, s kezeinél fogva a padlásig felhuzatott; 11. a hóhér összekötötte lábait, s azokra 50 fontnyi terhet függesztett; 12. ezután lábait ismét feloldozta, s lábszárait csavarba szorította, annyira, hogy vér csörgedezett lábujjaiból; 13. erre egész testében összecsavartott; 14. az összecsavarás 6 óráig tartott, azután korbáccsal iszonyuan megveretett.

Ez történt az első napon.
A második nap, midőn ismét eljöttek a bírák, a kispad tagjában újra összecsavartott, mely szinte 6 óráig tartott.

Ha a szerencsétlen áldozatok csodálatosképen e kinokat kiállották, s újabb gyanyukok nem jöttek közbe, akkor mint testben és lélekben bénák elbocsátattak, hogy elmélkedjenek a „szeretet vallásáról.“

*) Üdvözlökjélemedett kora, de emelkedett lelki természetűbár s időjósunkat a Muzsák Karjain. A ki a természet szereti, megéri ennek áldásait más téren is. Szék.

Ha a boszorkányok vallottak — lefejeztettek, vagy megfojtattak, s végre a máglyán megégettették; a kik nem vallottak, eleve-nen a tűzhálalnak adattak át. Az élve megégetés, melyet néha izzó vasfogókkal való csipkedés előzött meg, — gyakran elevenen megsütöttség fajult, midőn a hóhérok kitanult kegyetlenséggel a tüzet lassu működésben tartották.

A megégett boszorkányok száma igen nagy, csupán Offenburg városkában 4 év alatt 60-at égettek meg boszorkányság miatt. — Osnabrückben 1640. 80 egyént égettek meg; a Salzburgi érsek pedig 1678-ban egyszerre 97 egyént égettetett meg.

De nem csupán a boszorkányperekben alkalmaztatott a kispad; egyéb büntető eljárásokban is használatban volt az. Így például a Wallensteinnai egyetértés gyanújában álló tábornok, gróf Schaafgotsche Ulrik 3 óráig szenvedett a tortura minden kínai alatt Regensburgban. A császárhoz is folyamodott kegyelemért maga és családja számára, de nem nyert. Itélete a császár nevében, bár annak aláírása nélkül jelent meg: „miután már a kínzás megtörtént, nem kell a lefejezés előtt jobb kezét levágni, mint az utasításban van; de azért haladék nélkül kivégeztessék.“ S ő hóhérek által esett el 1635. jul. 23-án nyugodtan, s mint igen valószínű — ártatlanul.

Egy 1647. Regensburgban kihallgatott genuait, a ki minden kínzás daczára sem vallott semmit, csak azáltal tudtak valamásra bírni, hogy izzó vasszegekkel bélelt tüzes vasszékbe ültetéssel fenyegették. Erre elkezdett vallani, hogy már 50 gyilkosságot követett el, s szándoka volt a főhercegeket is meggyilkolni. Erre kivégzés végett Linzbe szállították.

Már a 15. században támadtak fel szökevények a boszorkányperek ellen; de csak Spec Frigyes gróf, a jezsuita rend tagja, a ki mint gyóntató, sok elítéltet kísért a máglyához, s meggyőződött arról, hogy boszorkányság nincs, — lépett fel szóval és írással (1631), s üldözés és halálveszély daczára is erélyesen megtámadta a gyalázatos eljárást. Őt követte a németalföldi Becker Balthazar 1691. a boszorkánydüh ellen irt művével; továbbá a híres theológus Thomasius Keresztély, a ki e babona ellen több iratot bocsátott ki.

Lassan-lassan utat tört magának az ellenzék, és a gonoszokat irtó törvényszék felfüggeszté gyalázatos működését.

Az utolsó boszorkány a német birodalomban, egy 70 éves nő, 1749. égettetett meg Würzburgban.

Helvétiaiban utolsó ilyenemű kivégzés 1783. Glarusban történt; egy szolgáló ugyanis azzal vádoltatott, hogy egy gyermeket sántává tett, s gombostű-hányásra birt, gombostű-magot (!!) adván neki eledelül, melyek azután gyomrában kikeltek.

Mint több kínzó eszköz elnevezéséből láthatni, ezek spanyol eredetűek voltak; s valóban a spanyol inquisitio eljárása a németországihoz sokban hasonló volt. A különbség csak az, hogy míg ez főképp a boszorkányok ellen volt irányozva, amaz az eretnekek ellen dühöngött, s számtalan áldozatot ejtett el, úgy hogy Spanyolország elmondhatja: a máglyák megemésztették belső részeit! 339 évi időközben 34658 spanyol élve, 180:9 képen égettetett meg az inquisitio által, nem számítva azon 288214 lelket, kik gályákra és örökös fogságra ítéltettek; és azon 200,000-et, kiknek bizonyos ideig vagy élethosszig a *San Benito* kelle hordozniuk. Ez utóbbit büntetés abból állott, hogy egy nagy keresztet sárga posztóból kelle mellén viselni élethosszig, s fö-

detlen fölvel s meztelen lábbal kellett járnia. A ki San Benitiót viselt, azt mindenki kerülnie, megvetette, s képtelen volt állami és polgári hivatalra, s e hivatalképtelenség átment a maradékokra is.

Spanyolországának gyarmatai, Kelet-India és Mexicó sem voltak az inquisitiotól megkímélve.

Mint hogy a historiai tények és számok legékesenszölvb vádlói az inquisitiónak, utoljára azon 45 „general-inquisitorok“ némelyikének működését adjuk, kik e gyönyörű vitéségben leginkább kitűntek.

Torrequamoda Tamás, az első general-inquisitor alatt 1481—1498. máglyán halt meg 10220 ember; képen megégettetett 6840; gályákra vitetett s börtönbe vettett 97371.

Cismeros Ximenes, a 3-ik gen.-inquisitor alatt 1507—1517-ig 3574 élve, — 2232 képen égettetett meg, 48059 gályákra és börtönbe vettett. — S azokon kívül, kiket az inquisitio áldozatul ejthetett, még 5 millió ember hagyta el a szép spanyolföldet, hogy önkéntes száműzetés által kerüljék ki a „szent“ törvényszék kegyetlenségeit; és így a szép ország lakosainak száma, mely a mór-ork idejében 35 milliót tett, 10 millióra szállott le.

Spanyolországban kihallgatással kezdődött az eljárás, s a vádlott a neki tulajdonított eretnekség büne alól kitisztázhatta magát, ha 12 tanut tudott állítani, kik esküvel is készek ártatlanságát bizonyítani. — De szükség megjegyezniük, hogy a tanuk azután ugyanazon bűn miatt szoktak bevádoltatni. A vádló-tanuk ellenben sem vallomásaikat bizonyítani, sem a törvényszék előtt megjelenni nem köteleztettek, s nevök titokban maradt.

Ha a vádlott ártatlansága be nem bizonyítottat, s maga vallani nem akart, következett a kínzás, mely, kegyetlenségben a németországit is felülhaladta.

Ilyen volt p. o. a *lábkinzás*, melynél a vádlott egy padra leköztöztetett, lábái kalodába rakattak, s azokat izzó széntűz által lassan sütötték. Hogy a fájdalom még nagyobb legyen, a lábak olajjal kenettek be, mi által a bőr felpatogzott, a hus összehuzódott, és így az erek és csontok pusztán maradtak.

A vízpróba még iszonyubb volt. Az áldozat egy gerendához köttetett, úgy hogy feje alantabb volt mint lábai, s a kötéll, melylyel megkötözve volt, a hóhér által még szorosabban huzatott össze, míg csak vér nem feckendezett elő.

Az itt következő eset Fernal „az inquisitio titkai“ című művéből van véve:

„Miután a szerencsétlen megkötözöttet, a hóhér a csavart hajtották, mely vért csart ki a testből, úgy hogy a szerencsétlen lélekzen alig, szólni pedig épen nem tudott. Ennek egy nővére lutheranus volt, s ennél fogva azzal vádoltatott, hogy testvére által a lutheri vallásra térítettet; s daczára minden könyörgés és rimánkodásnak, alig 8 napos csecsemőjétől elszakították. — Az inquisitor kérdéseire már csak feje mozdításával bírt felelni. Annak egy intése a hóhérnak a nő képre finom vizes kendőt borítottak, melylyel szája és orra bedugattak. Ez meglevén, szája és orrába lassankint vizet töltöttek. A víz cseppenkint szívárgott át a nedves kendőn és a mint az orrába és torkába folyt, a szerencsétlen áldozat, kinek a lélekzés mindig nehezebb lón, a leghevesebb erőködésben volt, hogy a vizet lenyelhesse, s egy kis lélekzetet vehessen; s minden ily erőködésnél, melyek az egész testet görcsös, fájdalmas izgatottságba hozták, — a bakók mindig szorosabban csavarták a kötelet, úgy

hogy az már a husba merült el. A jelenet iszonyu volt. Majd egy egész óráig hullattak cseppenkint vizet a szenvedő szájába, s időről időre mindig felizzatták annak élet-erejét, amennyiben a kötelet mindig szorosabbra vonták tagjai körül. Ilyenkor a szerencsétlen mindig gyengébb s fájdalmasabb kiáltást hallatott, melyekkel lelkének mindig egy-egy része szállott el. Végre a hang oly gyenge lett, hogy az inquisitio orvosa, ki e borzasztó tragediának mindig jelen volt, a szenvedő üterére tapintva, így szólt a főinquisitorhoz:

„Főtisztelendő ur, e nő nem bírja ki tovább.“

„Fel kell tehát oldozni, a kínzás újabb rendezéget felfüggesztetik.“

A hóhérszolgák a vizeskendőt, mely a nyomorultnak arczát fedte, azonnal levették, s midőn a köteleket, melyek a gyenge tagokat szoriták, egymás után feloldozták, akkor vették észre, hogy a hus egészen a csontokig szét vala tépve.

Jose, egy fiatal barát, leirhatlan borzalommal közeledett oda, s miután a nő arczát megvizsgálta, mondá az inquisitornak:

„Bibornok ur, a kínzás be van fejezve, az asszony meghalt.“

„Gondolod? — viszonzá ő eminentiája. Miután a bakók az asszonyt fölemelték, s a test függőleges irányba hozatott, görcsös csuklás állott be nála, s a szerencsétlennek szájából fekete vérfolyam patakzott. — Anélkül, hogy szemeit felnyitná, gyenge, alig érthető hangon e szavakat ejté ki: *gyermekem!* — meghalt. Halavány szép feje egyik hóhérijának karjaira hanyatlott.

— De vonjunk lepel a számtalan iszonyu jelenetre, s térjünk az inquisitio végéhez.

Csak Napoleon, 1808 december havában rendelé el az inquisitio törvényszékeinek felszámolását, s midőn József Spanyolország királyul elismertetett, — minden okiratot, — kivéve a királyi rendeleteket s a pápai bullákat — megsemmisítették.

Napoleon ezenkívül minden inquisitioi épületet szétromboltatott, s a még életben levő szerencsétlen áldozatokat szabadon bocsátotta. Egy francia tiszt beszéli, ki a madridi inquisitio épületét csak hosszú s véres küzdelem után foglalhatta el, — hogy a számtalan kicsiny cellák, részint élő foglyokkal, részint meglétezett csontvázakkal voltak megtelve. — Öregek és fiatalok, az ifjútól és hajadontól kezdve a 70 éves aggastyánig, mind képviselve voltak itt, kik e halotti levegővel telt lyukakban sinlőttek több évig. — Körülbelül 100 egyén adatott vissza családijának. Sokan fiokat, leányukat, testvéröket ölthettek újra. Sokan nem ismertek többé rokonaikra, barátaikra!

Ki tudná e jeleneteket híven lerajzolni? Az inquisitio-törvényszék megszüntetése 1813. a cortes által elhatározottat; de e határozat az 1814-ben Spanyolországba újra visszatérő VII. Ferdinánd király által eltöröltetett, és új inquisitor-főnök nevezetett ki. Ámbár a királyi rendelet a kínzást eltöltötte, mégis 1815. egy boszorkánysággal vádolt egyén felett fogantatva vétettet. Morcellos J. Mária volt az utolsó az áldozatok között.

Véglegesen csak 1821-ben lett az inquisitio Spanyolországban eltörölve, kétségkívül, hogy soha többé föl ne támadjon.

Kiss Elek.

Németországi séták.

(Vége.)

Jóna, apr. 18. 1863.

Fel-fel hamar a *Wilhelmshöhe*, s elindulánk Kassel legzebb pontját megnézendők, mely már a természetből a keletre nyugatra vonuló hegyoldalon kies fekvéssel megáldva, a fejedelmek

bökezése által részben, p. o. a szökő-vizekben, páratlan nagyserűséget nyert. A szép tavaszi idő kedvezett kirándulásunknak, noha épen a szökő-vizeket ugorni nem láthattuk, mert csak áldozó csőtörtőkön eresztettek meg először. — A legnevezetesebb, egész Európában a legnagyobb, a választói nyári palota előtt van, átmérője 1, magassága 190'. Jobbra növényházak mellett a 150' magas új vizeséhez, tovább egy boltozott köveken nyugvó sétányhoz jutottunk. Még egy rövid vándorlás az erdőn keresztül, s ime előttünk a nagyserű látvány, az óriási vár. Lábunknál egy félke-rek kő egy fülkében Neptun szobrával, onnét két sorban fel egész a nagy tetejéig kőlépcsők vezetnek, közöttük helyenkint szökővizek. A hegytetőt az óriási Octogon koronázza, melynek tornyain Hercules részszobra merészen emelkedik 13000 lábnyira a Fulda-völgy felett. Az Octogon lapos fedeléről a kilátás remek. Hát még a Herkulesből, gondolok. Bunkójában 9 ember elfér, így van megírva, mi csak háromm van, előre! Meredek hátságok, koromsötétben, szép mulatság. „A galambnak is van epéje.“ Könnyű azt egy teoriában mondani, de mikor az embernek olyan nagy ad hominem argumentumokkal bizonyítgatják practice, hiszen ezek az átkozott tabák majd kiverik a szememet, hamarjában azt hittem, hogy denevérek. Végre fenn vagyunk, még csak a nyakunk sem tört ki. És a kilátás? Nyilasló ugyan nem látok. De mégis, ees, ezen keresztül Hercules jobb lába tűnik fel. Eg ugyan megérte. Soha sem hittem volna, hogy ilyen magasban fogjak — mit, talán egy galambot? azt ugyan nem, örültem, hogy ők le nem fogtak, hanem — csizmadiát.

Az Octogon alatt egy Vexirvasser (boszantó víz?) készület van, egy tágas boltozat, melyben ha a kijelölt, körülbelül egy négyszög ölnyi térre nem állasz, a föld alól s minden oldalról előző-kellő víz jól megáztat. — Alább a *Löwenburg*hoz érünk, egy csinos kis váracskához, mely minden lovagi kellékekkel ellátva a középkori sásfészeknek mintegy miniatúr mintájul szolgál. A vitéz várnagy nem igen sejtethet bennünk ellenséget, mert mind a két dobogót leeresztve találtak — noha a váracskát összetett lábbal is átugrom — s az őrség nyájasan hívott belebb. — A várkertben sűrű alakra nyesett fák, négyszögű gulák, tetejökön egy gombbal, állnak sorban. Sohasem értem fel észszel, mi szepet találnak az emberek a természet ilyetén eltorzításán. — Majd a kínai falun vitt utunk keresztül, de kinézert nem láttunk.

Hogy a mindentudó Baedeker sem csalahatalan, tapasztalt, mert az általa említett *Bremite-geoknal* (remete-lakoknak) se hire se hamva, sőt azok, ha egy öreg altisztnak, kit megkérdzünk, hinni lehet, már jó régen elpusztultak. A kasseli „Ritter“ fogadó sem igen érdemi meg uti könyvében a csillagot, ha csak azért nem, hogy az este kifuzott vacsorát reggel újra a számlán találtam, csak hogy fél garassal meg megtoldva.

A Vilmosmagaslati állomásnál elváltam eddigi utitársaimtól. Ők tovább mentek Göttinga, én Eisenach felé, hol T. egyetemi barátom szülő-nél szivesen fogadtattam. Eisenach a kies vidékü thüringri erdő végpontja. Barátom elvezetett a szebb helyekre. Délre a várostól vonul el a Mária-, majd a mély Anna-völgy. Két oldalról meredek magas sziklafal buja mohával, melyen a hegy-oldalról lecsépező víz szivárogoz alá, lábunk alatt tiszta hegyi patak cserg tova. Egy kanyarultnál a völgy még sokkal szebb szorul. Ez a *Drachenschlund*. (sárkánytorok) Ember ember mellett nem mehet, a nyirkos bérzsfalak közt alig férti néha át, a patak az egész szorosot elfoglalja szélességben s hosszában végig van hidalva, az ég-boltozatból csupán csak egy keskeny szalag látszik. Barátom a hely emlékéhez kötött régi regéket beszélt.

Vándorlásunk végzélja a *Hohe Sonne* volt, egy erdőszlak, melytől egy egyenes erdő-nyílason mint utazás keresztül Wartburg várára látni. Ez az egész? kérdöm. „A legzebb partiet majd a vendégszobából látod.“ Bementünk. „De hisz, mondám, ezek az ablakok sötét erdőre néznek.“ „Jó reggelt Kiechen kisasszony!“ Visszaforulok. Elöttem a szép erdőszelvény. Valóban kellemes tájkép. „Ilyen panorámák szemléletére vezetted te az embert, kópé?!“

Néhány száz lépésre tovább az erdő véget ér s a *Hirschstein*-ről a nyájas *Wilhelmsthalra* a nagyherceg nyári kastélyával s a *Rohn* hegységre nézünk. A *Landgrafen-schlucht*on, mely hasonló, csak hogy szélesebb mint az Anna-völgy, értünk Eisenachba vissza rövid pihenés után a *Wartburgot* megnézendők.

A *Wartburg*, mint azon hely, melyen Luther lakott s a bibliát fordította, örökké nevezetes marad. Nemesak a protestánsokra nézve bir érdekkel. A katolikus s különösen a magyar, szintén érdekel lepheti át küszöbét, mert sz. Erzsébet, II. Endre királyunk leánya, itt tölté legtöbb éveit jótékony kegyes életének. A vár egy meredek hegyen, 600 lábnyi magasban emelkedik a város felett. *) Pusztuló állapotából a szász-weimari nagyherceg emelte ki, ki is azt egészen régi stílyben nagy díszszel állíttatja ki. Nagy része már készen van, egy a fejedelmi magánzóbak, mert a nagyhercegi család a tavaszi és őszi hónapokat itt szokta töltetni. A tömör falak, vastag tölgyajtók és butorok közt az ember egészen a lovagkorban képzelte magát. Egy hosszú folyócsa fali képekkel (sz. Erzsébet életéből) van fedve. A elsön a kis 4 éves menyasszonyt hozzák állban lóháton Magyarhonból, Lajos a gyermek-vélegény, örömben ugrál s nyugtogatja kezét felé. A másik képen térjélt, a szelíd Lajos (Ludwig de Milde) landgróftól bucsuzik, ki a szent földre megy seregével, soha többé vissza nem térendő. A harmadikon sógorától, Henriktől elütetve, hagyja el Erzsébet gyalog a Wartburgot s indul világnak bujdokolni. — Az utolsó nagy képen mint apaéza hal meg Marburgban 1231. — Kisebb képek kegyes foglalkozásiban ábrázolják őt, a mint az éheseket eteti, a szomjazókat itatja, a betegeteket ápolja stb. E folyosó a gazdagon díszített várkapolnába nyílik, melynek tömör íveit gyéren világítja a színes üvegek átáruzódnó napvilág. Benne Luther gyakran szónokolt. A lovag-termek régi fegyverzetekkel, tég kalodákkal s a vár multját ábrázoló képekkel szintén ki vannak újítva. — Egyike e képeknek a jelenetet ábrázolja, midőn a rótszakállú Frigyes a várhoz ér s csodálkozik, hogy körfalai nincsenek. A landgróf igéri, hogy nehány óra alatt törhetlen erős falat emel körüle. Összegyűrti fegyveresit s „Felség!“ mond „hű vitézem karja a legerősebb bástya.“ — Itt tartotta a híres dalnokverseny is 1207. július 7-kén Némethon legünnepelebb dalnoki közt. A termet, melyben az végezhent, meg falifestvény díszíti, mely Ofterdingi Henrik és Eschenbachi Wolfram verseny-dalát tárgyzazza. — A díszterem, noha még nem egészen kész, szintén meglepő.

A várnak legnagyobb nevezetessége, melynek kedvéért távol vidékekről ezersen látókat, tagadhatlanul a Luther szobája, mely új újdmen egészen eredeti alakjában hagyott meg. Pusztán, részben deszkával bélelt falai számos látogató nevével hemzsegnek. Az ajtóval átellenben van a durva tölgy-asztal, vaspléhel arbronsolva, nehogy, mint vezetők mondák, kíváncsi angolok egészen szétfargják. Mellette jobbra a hely, hová, állítólág, a gonosz után a tentatortól vágta. Sok kíváncsi utazó nagy lyukat vájván a helyen, most deszkával van fedve. Az igen egyszerű burtozatot még a mennyezeten ágy, egy tulipános láda s egy ódon iratszékény, melyen Luther pintes ólom ívökelye áll, egészítik ki. Az ajtó felett pedig páneczéla és sisakja függ, melyekben mint György urfi (Junker Georg) járta be néha vadászva a vidéket. Az asztal felett szülei képe mellett 2 eredeti kézirat függ, mi *reim* nézve egészen már nem új, mert otthon őz. B. asszonyságnál 4 reformator, (Luther, Melancthon, Major és Bungenhagennek) csalahatalan erdetiségű kéziratát láttam már. Ugy tudom, most is megvannak, noha egy lipsei könyvkereskedő ház kívánta volt megvenni. — Lenn a városban a Luther-terén daczol az idővel a kis ház, melyben ő mint tanuló az özvegy Cottánánál lakott.

Utam *Góthán* s a porosz erösségről híres *Erfurthon* vitt tovább *Weimarba*, melynek fénykora korpheusával, Göthével, Schillerrel s maeenásukkal, Károly Ágost nagyherceggel letűnt. A korra, melyben a kis német Athene volt a német irodalomban a hangadó, emlékeztetik az utast a Göthe-és Schiller-ház, a Wieland szobor, s a színház előtt Göthe és Schiller egyesült bronz szobrai, kik egymást átölelve tartják közösen tartva kezeikben a koszort. A temetőben van a díszes görög kápolna, aranyozott fedelű tornyival, mely alatt Mária Pawlowna nagyhercegnő — orosz czári hölgy — van temetve, ki a színház megetté a fejedelmi sírbolt, melyben Göthe és Schiller is fekszenek. A temető sétálon van — egy szerény kis kövön „*Carl Lachatos*“ fírtra akadtam. Bizonyosan földim, gondolám, ki a t idegen földön elfeledve fekszik, nagy véletlen a egy honfia rére akad néma sírhalmára. — Egyébiránt sok kegyeleltre mutat az itteni szép szokás, hogy

*) E vár rajza megjelent a V. U. 1859. évi folyómatban

a sirkertekre annyi gondot fordítanak. — Minde-
nik sir egy-egy virággy, fák árnyékában. Az
ember szinte egészen kibékül a gondolattal, hogy
maholnap ez neki is lakhelye.

Végre honn vagyok, az az : hogy Jénában.
Mi néma és kihalt most a kis város, mert éltető
lelke, a diákság, továszallt. — Hogy fog majd
egy hét múlva az új semester elején a viszontlátás
örömeiben uton utfélen a dal hangzani :

Und in Jene lebt sich's bene,
Und in Jene lebt sich's gut. —

Hiszen bene, bene, hanem optime mégis csak
te benned, távol szép hazám. Addig is míg édes
kebledre visszatérnék, óvjon meg a Mindenható
karja! *Farbaky.*

Kölcsey Ferencz siremléke Csekén.

Szatmármegye tiszteleire és követésére
méltó kegyelettel üli meg évenként legna-
gyobb fiának, az irodalom és haza büszkesé-
gének, Kölcsey Ferencznek emlékünne-
pét. Rendesen május hóban tartatnak ez ünne-
pélyek s épen e napokban olvastuk, a Szatmár
városi ref. gymnázium körében május 5-kén
rendezett hasonló ünnep leírását. Legfénye-
sebbek szoktak lenni ez emlékéldo-
zatok, mióta a porló hamvak fölé a kegyelet
diszes szobrot emelt.

E szobor, melynek rajzát itt be-
mutatjuk, az 1838-ban, a haza mély
fájdalmára elhunyt nagy ember-
rokonai, barátai és tisz-
telői által állíttatott, leginkább
a széplelkű Kölcsey Kende La-
josné (Szu-
hányi Lau-
ra) asszony
honleányi
buzgalma
folytán. —

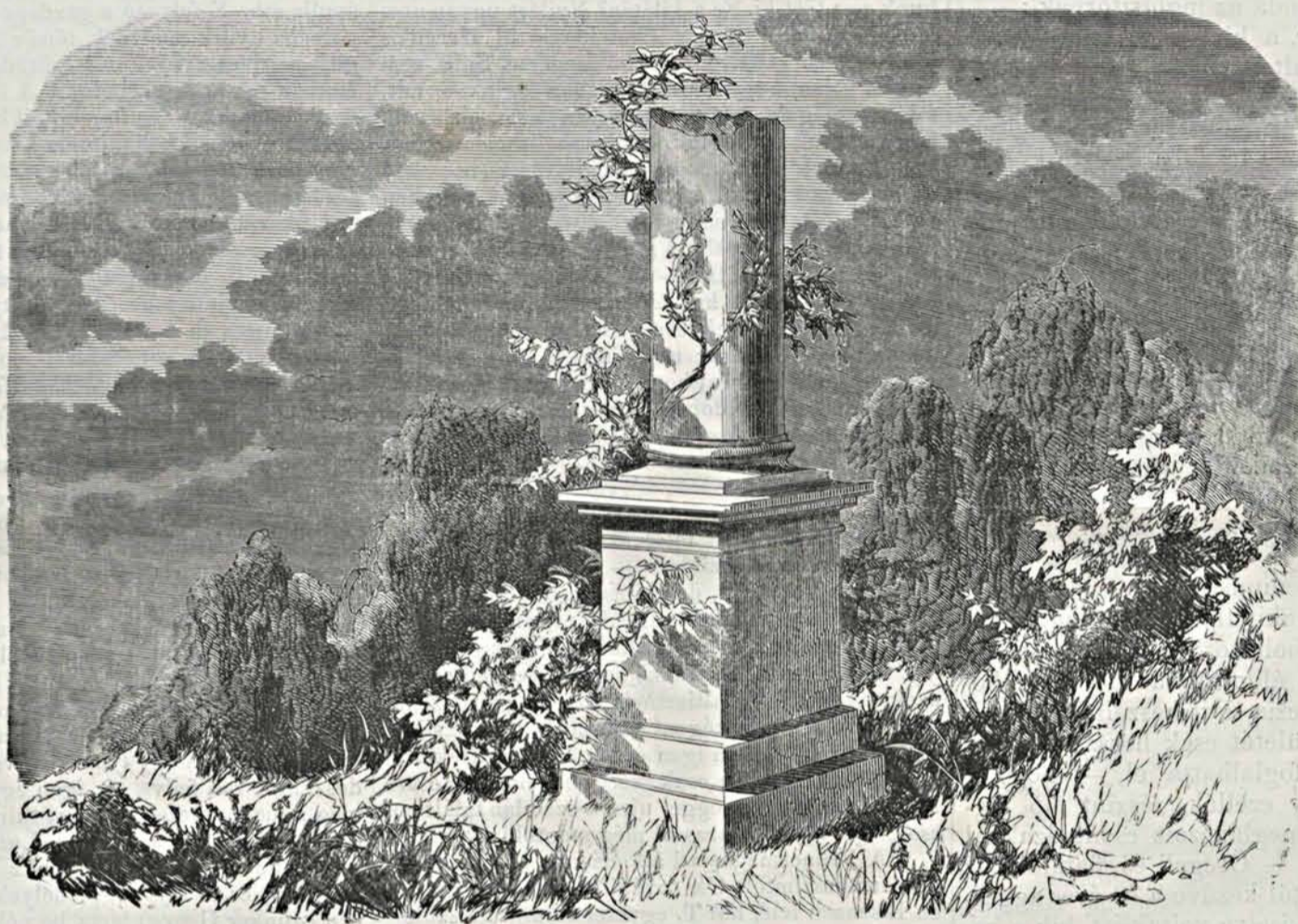
A repkény-
övezte tört
oszlopot jelző mű, hamuszini márványból
1854-ben készült Pesten, Gerenday Antal di-
cséretesen ismert mű-teremében, s a nagy
férfiú sirja felett a csekei sirkertben 1856.
máj. 18-án lepleztetett le, a résztvevők rop-
pant tömegének jelenlétében, megható, ko-
moly ünnepélyességgel. Azóta minden év
májusában megújult ez emlékünne-
p, melyre az ország távolabb részeiből is, de külön-
sen a nagy fiára büszke Szatmármegye fel-
sőbb és alsóbb osztályu lakossága nagy
számmal gyülekezett össze, hogy a tavasz
első virágaival hintse be sirját annak, kinél
áldottabb, tisztább emléket e hazának egy
fia sem hagyott hátra.

Kölcsey érdemeit dicsőítő egyházi és vi-
lági szónoklatok hangzottak el ismételve e
hantok felett, ezer meg ezer torok zengede-
zeté a Kölcsey által örök időkre megírt
„Hymnuszt“ s az újabb nemzedék legviru-
lóbb hölgyei tüzték fel szép koszorúikat a
szeretett költő és bölcsész sírszobrára, s a
virágokat azután a vidék köznépe a legna-
gyobb kegyelettel őrizte és ápolta egész éven
át. Lapjaink korábbi évfolyamai bővebben

emlékeztek ez ünnepélyekről s annak elis-
merésre érdemes egyes megható részleteit
örömmel hirdették, kiemelve többi között
a Kende-család áldozatkész vendégszeretét
is, melylyel a Kölcsey-emléket ünneplő kö-
zönséget csekei uriházánál fogadta.

Reméljük, hogy az időviszonyok meg-
fogják engedni, mikép beteljesednek egy
szónoknak azon ünnepélyek egyikén mondott
szavai : „Menjetez és mondjátok meg bará-
tainknak, mondjátok meg elleneinknek, hogy
maig is áldoznak Kölcsey sirjánál és áldozni
fognak, míg csak magyar él!“

A kik pedig ott nem lehetünk, vegyük
figyelembe ama más helyen kimondott szó-
zatot : „Ha nem mehettek is oda mindnyájan,
hogy Kölcsey sirjáról lelkesítő emlékjelt
hozzatok, menjetez el eszméinek, gondolata-
inak, érzéseinek temetőjébe, a könyvekhez,
melyek munkáit tartalmazzzák s onnan szed-
jetez magatoknak soha nem muló, hervadat-
lan virágokat, onnan merítsetek a jónak,
szépnek és igaznak állhatatos szerelmét, on-
nan tanuljátok jó emberek és lelkes hazafiak

Kölcsey F. siremléke a csekei temetőben. — (Myskovszky Gy. rajza után.)

lenni. Az ő emléke legyen a szentelt zászló
melynek lengése nagy és nemes tettekre buz-
ditson, benneteket. Hymnusza legyen gyer-
mekeitek imája, s dicső nevét áldva emle-
gessétek unokáitok előtt!“ (L. V. U. 1860.
38. Kölcsey F. életrajza.)

Pusztovojtov Henriette.

Már hónapok óta egy lengyel amazon a napi
beszéd tárgya, ki a fölkelők sorában férfi báto-
rsággal küzdött az oroszok ellen. A legújabb hír
e hősi leányt magyarnak kiáltotta ki, mert mint
mondják, atyja magyar volt, s Pusztafának hívták.
Ez az orosz hadseregbe mint közlegény állott be,
s szorgalma által ezredességig emelkedett.

Pusztovojtov Henriette a keleti görög egyház
tanaiban növekedett, de anyja, egy lengyel nő,
buzgó híve a katolika egyháznak, leányát is e
hitre térítette által. — Nevelését Pulawyban
nyerte, s már akkor is rajongó honszerelme tette
föltűnővé. A templomokban is nemzeti dalokat
énekelt sőt szónoklatokat is tartott. E miatt egy-
szer elfogták a Kiewbe kísérték, de kocsi-
jában fennállva beszélt a környező néphez, s azt annyira
elragadta, hogy a nép a lovakat ki akarta kocsi-

jából fogni, de Pusztovojtov eltávolította őket,
hogy e részvét a foglyon sorsát még inkább ne-
hezítse. Később engedélyért folyamodott, hogy
rokonait meglátogathassa, de azoktól egyszer csak
eltűnt, s a fölkelőkhez csatlakozott. — Bátorsága
miatt szárnyra kapta a hír, Langievicz diktátor
hadsegéde lett, s annak menekülésére is ő nyuj-
tott segédkezet.

Arca telt, kevésbé halvány, ragyogó fekete
szemekkel, mindenesetre érdekes jelenség. Len-
gyel nyelven kívül francziául, s töredezetten né-
metül is beszél. Jelenleg mint szabad nő Ausz-
triában utazgat, s egészben barátját Langieviczet
is meglátogatta Tischnovitzban.

Langievicz elfogatása az osztrák határon.

A lengyel fölkelés egyik forduló pontja
volt, midőn Langievicz (olv. Langievics) tiz
napi diktátorsága után, hadseregétől elválva,
átkelt a Visztulán, s így a vezér nélkül mar-
adt lengyel had apró csapatokra oszolva,
ismét a guerilla-harczhoz tért vissza. —
Politikai lapok rég körülményesen elmondot-
ták ez ese-
ményt; mi
képben ál-
lítjuk olva-
sóink elé
azon jelene-
tet, midőn a
diktátor a
harczteréről
lelépve, osz-
trák terüle-
tremekült.

Usczió-
ból, mártius
19-ikén dél-
után 4 és 5
óra közt, a
Visztulán
egy csónak
kötött ki az
osztrák part
felől. — Föl-
tűnt ez az
ottani határ-
védők előtt
s azonnal az
utlevél elő-
mutatására
szólították föl
az érkező-
ket. Az ut-
levél a Pá-
risban levő
svéd követ-
ség egyik tagjára s annak fiára szólott, de a
ki előmutatta, Langievicz volt.

Kilétét a diktátor nem tudta sokáig ta-
gadni, s így letartóztatták, kíséreléssel Pusztovojtov
kisasszonnyal együtt, ki az ut-
levélben említett fiu személyesítésére ön-
ként vállalkozott. — Mindkettőjüket egy csá-
szári tisz, Szalay huszár főhadnagy vette
át és néhány emberével személyesen kísérte
Tarnowba. Később, Pusztovojtov, a lengyel
amazon, teljes szabadságát visszakapta; Lan-
gieviczet pedig Tischnovitzba szállították,
hol elég szabadon élt, de miután a napokban
szökni akart, s fölfedezés esetére a fölügyelő
rendőrtisztet halálal fenyegette : Joseph-
stadtbba lón belebbezve. **

A török ipar- s műkiállítás.

Konstantinápoly, aprilis derekán 1863.
Iparműkiállításunk, melylyel itt oly nagyra
vannak, javában virágzik s az európai embernek,
ki ezen ország viszonyairól keveset tud (s ezt a
keveset is téves fogalmak zavarják össze), mind-
enesetre kívánatos alkalmat szolgáltat arra nézve,

hogy az ozmán birodalom népeinek polgárosodott-
ságáról helyes fogalmat szerezzon magának.

A kiállítási épületek — kettő van, melyeket
a fantázia-dusak palotáknak, a kevésbé föllengzők
azonban csak bódéknak neveznek — a
sajátképeni Stambulban, az óskori hyp-
podromon, Achmed zultán mecsetjének
közvetlen szomszédságában állanak. Az
egyik igen közönséges, négyszögű, ön-
nal fedett, világos zöldre festett, meg-
lehetősen tágas fa-épület, melyről egyé-
b nem mondható, mint az, hogy a pythiai
vaslábnak romjait csak azért zárja ma-
gába, mert utjába állott; különben a
„palota“ üres s el van zárva. Ha meg-
kérdezzük a felügyelőt, vajjon e mara-
dványok mit jelentenek, azt nyerjük vá-
laszul, hogy hát csak úgy vannak itt s
ha magának a bódének czélját tudakol-
juk, azt feleli, hogy itt fogják fölállítani
a gépeket. Hol vannak a gépek, mely
gépek azok, honnan származnak? Senki
sem tudja, s csak kőszá hírn nyomán
mondhatjuk, hogy azok Francia- és
Angolországból fognak megérkezni. —
Igy tehát e fészter nem annyira a török
nemzeti kiállításához tartozónak, mint in-
kább az európai gépészet leendő raktá-
rának tekintendő, melynek termelési
talán az évszázadok folyama alatt itt
fognának meghonosíttatni.

A másik czifrább bár, de ép oly
izetlen „palota“, szemben a másikkal,
francia építésznek műve. Nyomorult
stylzavar, melynek szerzője nyilván
még inaskodik s kinek észjárásában a
classicusnak fogalma a párisi nyara-
lókról kisszerű fogalmaktól még nem
birt különválni s eddigelé még nin-
csen teljesen leszűrődve. — A hom-
lokzat korynthusi oszlop-porticus, melyet gót
czifrázatok koronáznak. Asztalosmunka természe-
tesen az egész, s e gyalult porticuson kívül min-

den része az épületnek sima, meztelen. Hogy
azonban a szem mégis csak megakadjon valami-
ben, a művész egy-egy előrészel bővítette re-
mekművét, mialtal az egész épület kereszt-alakot

Pusztovojtov Henriette.

nyer. Mit építész és ács elmulasztottak, azt jóvá
igyekezett tenni a festő, rikoltó színeket alkal-
mazva mindenütt, a hol csak szeret ejthető!

A belépti díj nem nagy: csak 3 piaster,
mintegy 15 uj krajczár. A bejárat előtt vagy egy
tuozat tűzoltó pompáskodik uj egyenruhájában,
és nehéz sárgarézs sisakjában. A kiállításnak külö-
nösen fontos részét látszanak képviselni.
A régi tűzoltók nem hordoztak egyen-
ruhát, hanem könnyű öltözetben dol-
goztak, mit, ha nagy munkában voltak,
még le is vetettek. A kiállítási palota
belseje körülbelül 2000 □ lépésnyi, de-
rékszőget képez. A kiállított tárgyakat,
egymástól deszkák által elválasztott
osztályokban látjuk, melyek a falhosz-
zában vonulnak végig. Középtűt az
ablakok alatt, melyek fölülről elégséges
világot bocsátanak át, szintén hosszukás,
az egész térhez hasonló udvar van kör-
rülkerítve, melybe hat lépcső vezet le.
Angol, gyöpös kert féle díszíti azt, ne-
hány elszórt virágbokorral s elakadó ug-
rókúttal kérékdvén. Az udvar és folyosó
közötti határvonalat oszlopok jelzik, mely-
eknek inaesthetics meztelenségét
azzal akarták elföldni, hogy derékig sző-
nyegekkal vonták be. Az épület famun-
kája pazon van bemázolva virító kék,
piros, sárga és zöld festékekkel; ehhez jár-
ul még egy csomó vörös és zöld török
lobogó.

A kiállított tárgyakról csak az
mondható, hogy sajátképen nem is ipart,
hanem csak egyes és ritkán sikerült
furesaságokat tárnak elénk. Azt, mi
megtekintésre méltó, kereszttyén kezek
alkoták. Nem hiszem, hogy az arany-
hímzés oly ipar, mely az emberiség szük-
segeinek fődözésére volna hivatva! Nem
minden ember miniszter, hogy aranyt
himes gallérokat, — vagy török lovász,
hogy hasonló mellényeket és kabátoka-
viseljen. — Már pedig az egész kiállításnak csak-
nem három negyedrésze ilyesebből áll, míg
végre is inkább a tú, mint a rajz csudái által

Langievicz elfogatása az osztrák határon.

(Iparlovag) Több vidéken feltűnt, hogy bizonyos egyén gr. Dembinszky név alatt házról házra jár s a lengyelek iránt rokonszenv kizárk...

(Mükedvelői estély.) A lévai mükedvelők az ottani kaszinó könyvtárának gyarapítására e hó 14-kén mükedvelői előadást tartanak.

(A Bakony-Szent-Lászlói ásvány-fürdő) Bakos Imre több évre kibérelte, s e hó 1-jén megnyitotta a közönségnek.

(Elmerült csolnak.) Maurer Károlynak Úrmösön történt temetésére, april 23-án délben a szomszéd Köpeczről is többen elrándultak.

(Névváltoztatás.) Felsőbb engedély folytán Scheffer Lajos, gyöngyösi gyógyszerész, valamint Lajos, Ilka, Adél és Vilma gyermekei „Pásztor“-ra, Mitloch József, esztergommegyei bikolli lakos és primási uradalmi körvadász „Mátarai“-ra, Kleinkind Sándor Alajos, 6-kaniszi születésű orvostudor „Kisfi“-re, Steiner József Ferencz nagyváradi lakos pedig „Kövesdi“-re változtatták vezetékneveiket.

(Melváltott szerezcsen fia.) Nem rég eröművészek látogatták meg Debreczent. Főnökük birtokában volt egy arabiai (?) Carefarában született 12 éves fia is, ki gazdájához előzett egy évvel, némelek szerint vásárlás, mások szerint ajándék utján került.

(Haldózás.) Hidasfürthi Nagy István, a kir. hétszemélyes tábla közbirája nincs többé. Mint megyei aljegyző kezdte hivataloskodását, mint septemvir végezte. Hazai literatúránk kincseit birta roppant könyvtárában; s dabi birtokán a gyümölcsészetre is különös gondot fordított.

(Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldetett: Farkas László 116 éves agg számára Pestről Nadányi Albertné asszony gyűjtése 5 ft.

Nemzeti színház.

Péntek, máj. 1. „Port a szemébe.“ Vigj. 2 felv. Irta Labiche és Martin, ford. Feleki M.

Szombat, máj. 2. „A zsidónő.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Halewy.

Vasárnap, máj. 3. „Parlagi Jancsi.“ Népsz. 3 felv. népdalokkal. Újonan kidolgozta Szentpéteri. Zenéjét szerz. Bognár J.

Hétfő, máj. 4. „A tücsök.“ Falusi életkép 5 felv. Sand György regénye után írta Birchpfeiffer Sarolta. Ford. Buljovszkiné.

Kedd, máj. 5. „A szerelmes ördög.“ Ballet 4 felv. Mazilier szerzeménye után színe alkalmazta Campilli. Zenéjét szerz. Doppler F.

Szerda, máj. 6. „Apát keres.“ Vigj. 2 felv. Irta Scribe és Vanderbuch, ford. Csepregi; — és „Az ajtó vagy tárva, vagy zárva legyen.“ Közmondás 1 felv. Musset után, ford. Tiszta K.

Csütörtök, máj. 7. „Dinorah“ vagy „A plovermel bucsu.“ Vig opera 3 felv. Irták Carré és Barbier, ford. Csepregi L. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Budai népszínház.

Máj. 1. „Gróf Szapáry vagy: Budavár visszavétele.“ Dráma 4 felv. Birchpfeiffer S. után Komlósy.

Máj. 2. „Choufleuri ur otthon lesz.“ Operette 1 felv. Offenbachtól — és „Szép molnárnő.“ Vigj. 1 felv. Az új operettben a népszínház játékkreide ismét egy ugynevezett cassa-darabbal szaporodott.

Máj. 3. „Choufleuri ur otthon lesz.“ Operette 1 felv. Offenbachtól — és „A szerelmes kántor.“ Népiés dalmű 1 felv. Allagától.

Máj. 4. „Angolosan“ Vigj. 1 felv. — és „Legjobb az egyenes ut.“ Vigj. 1 felv. Ez utóbbiban Tóth Soma vendégkép játsza Krumm Elias, a kandidátus szerepét. A határtalan tetszés, mely működését kísérte, ekesen szóló kifejezése volt azon ohajtásnak: bár nyílnék alkalom öt minél gyakorabban láthatni! Ha leszorították a nemzeti színház deszkáiról, hiszünk, hogy a testvér Buda nem engedti távozni körükből.

Máj. 5. „Jön a francia.“ Eredeti ékekes népszínmű 3 felv. Irta Toldy István és Berezik Árpád.

Máj. 6. „Egy bukás sikere“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Dobsa Lajos.

Máj. 7. „Liliomfi“ vigj. 3 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

6576. Liptó-Sz. Miklós. Sz. I. Gy. Legzérlavezetőbb lesz, ha ön a szóban forgó régiség tárgyában egyenesen a nemzeti igazgatóságának ügyélnél hívja fel.

6577. Öreg ember vizsgálata. Poniatovskij. Hires szép költemények az eredetben, de az a prózai fordítás tökéletesen agyonverte őket. Ide is feltek kell, uram.

6578. Berhida. K. J. A régi okmányokat köszönettel vettük.

6579. Kis madaramboz. Nem azon csodálkozunk mi, hogy egy különben okos, értelmes ember, mikép irhat oly gyenge verseket — ez könnyen megtörténhet akármely bölcs férfival; hanem azt nem értjük, hogy mikép tartja azokat éveken át jó verseknek, s mikép kívánhatja ismételve kiadásukat? Ez a megjelölhetlen rébusz. Különb atyafiságos szeretettel öleljük.

6580. Pest. K. Gy. A V. U. tavalyi évfolyama nem oly ritkaság még, hogy eladását külön hirdesse ön. Ha ön minden áron el akarja adni, megveszi azt minden sajtos fontszámra.

6581. Rimaszombat. F. J. A derék cikket köszönjük, s a további munkálódást kérjük.

6582. H.-Nánás. B. P. L. Az ajánlott mű kiadásának lehetővé tételére szívesen ajánlanók közbenjárásunkat. A mai idők ugyan épen nem kedvezők új vállalatok ajánlására s megindítására, azonban ha netalán mégis kedvező pillanatot érünk, meg fogjuk ragadni az alkalmat s tudósítandjuk önt.

6583. Sopron. S. G. Magán-levelet irunk.

6584. Ó-Buda. S. F. Igen becsüljük ön lelkes buzgalmét, hanem ha már vidéki tudósítók feleség ön, két dolgot ajánlunk figyelmébe; először a gyorsaságot, másodsor a rövidséget. Mert az már még sem járja, hogy egy, itt a szomszágban. Ó-Budán april elején tartott hangversenyről május elején tudósítson ön, midőn már el is fejezték az egész eseményt; az pedig még kevésbé kívánatos, hogy egy rutul megbukott hangversenyről s annak rendezőiről hat sűrű negyedrét lapot írjunk tele. Drága a papiros, meg az idő, és szük a hely. Így az egész tudósítás kutba esett. Tehát máskor gyorsan, röviden!

6585. Karczag. K. G. Reméljük, megkapta ön eddig az illető tisz. példányt? Hát az érdemlett satóbbit? — Az V. cikk, ha jól emlékszünk, csak az illető lapban bírva specialis érdekekkel, mi bizvást kihagyhatónak véltük. Az ajánlott okmányt nem ismerjük, s azért bajos a kérdésére felelni. De talán elég lesz egyelőre ebből ennyi. Később, ha úgy hiszi ön, hozzáfoghatnánk.

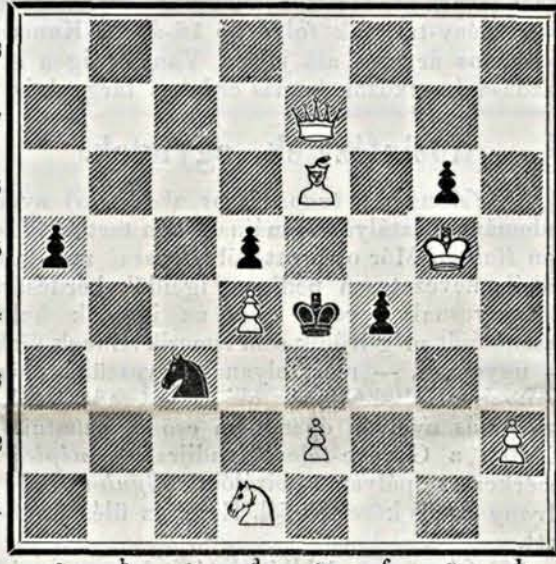
6586. A magyar becsület-szó. Szép reményekre jogosító elbeszélési tehetség. Nem mondhatjuk, mikor és hol jut számára hely. De azért csak szorgalmasan, bátran előre!

SAKKJÁTÉK.

176. sz. feladv. — Pavitt-től (Londonban).

(Ez is egyike a Londonban pályázott feladványoknak. Dönt nem nyert ugyan, de elég szépen taladjuk arra, hogy olvasóinkkal megismertessük.)

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 171-dik számú feladvány megfejtése.

(Novotny Antaltól.)

Világos.

- 1) V f 2 - c 2 H b 4 - c 2:
2) B f 1 - a 1 H c 2 - a 1:
3) F h 7 - e 4 tetszés szerint.
4) F - vagy gy -

Sötét.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Vácson: Niczky Pál. — K. Kőrösön: Csemiczky Károly. — Kövágó-Örsön: Gold Samu. — Pesten: Cselkó György. — Pécsen: Ritkay J. — Debreczenben: Sperber F. (a 170-et is.) F - f 8 lépésre Sötét, F f 6 - e 7 a matot góolja.

Rövid értesítések. Parahuty: R. J. Örülök, ki oly hosszú időn át helyet foglalt megjelölés dísz sorában, joggal és szívesen fölteszszük, hogy az illető szép és nehéz feladványokat hibátlanul fejtette meg. Nálunk a névcsere tévedésből történt. Ezentúl úgy lesz, a mint ön ohajította. — K.-Sz.-Miklós: B. K. Becses küldeményt köszönettel vettük. A 3 lépéses feladvány szép kidolgozása meglepett bennünket. A 4 lépéses szintén örömmel használandjuk föl.

Melléklet: Előfizetési fölhívás Vörösmarty Mihály minden munkáinak első teljes kiadására.

TARTALOM.

Vilmos dán herceg, Görögország új királya (arckép) — Az én lakom. Balla Károly. — A királatás alkalmazása, különösen boszorkány-perekben. Kiss Elek. Nemzetországai séták. Farbakay. Kőlcsey Ferencz sírlelké Csekén (képpel). — Pusztovojtovj Henricette (arckép). — A török víz elfogatása az osztrák határon (képpel). — A török víz elfogatása az osztrák határon (képpel). — Egyelő. — Tárház: ipar s műkiállítás. — Dr. Tóth. — Egyelő. — Tárház: Égyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naplár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI NAPTÁR.

Table with columns for dates (Hó-és hetinap), Catholic and Protestant calendars, Greek-Roman, Israelitic, and other calendars. Includes dates for May 10-16 and April 28.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomaték Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.

Pest, május 17-én 1863.

Előfizetési föltételek 1863-ik évre:

Table with subscription rates for 'Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok' and 'Csupán Vasárnapi Ujság' in whole and half-year terms.

Az ungvári g. e. püspöki lak és főgyház.

Mielőtt a képünkön látható érdekes épületekre áttérnénk, szükséges rövid áttekintést adnunk a velünk századok óta jó és balsorsban osztozó s testvéries egyetértésben élő magyarországi orosz népfaj történetének.

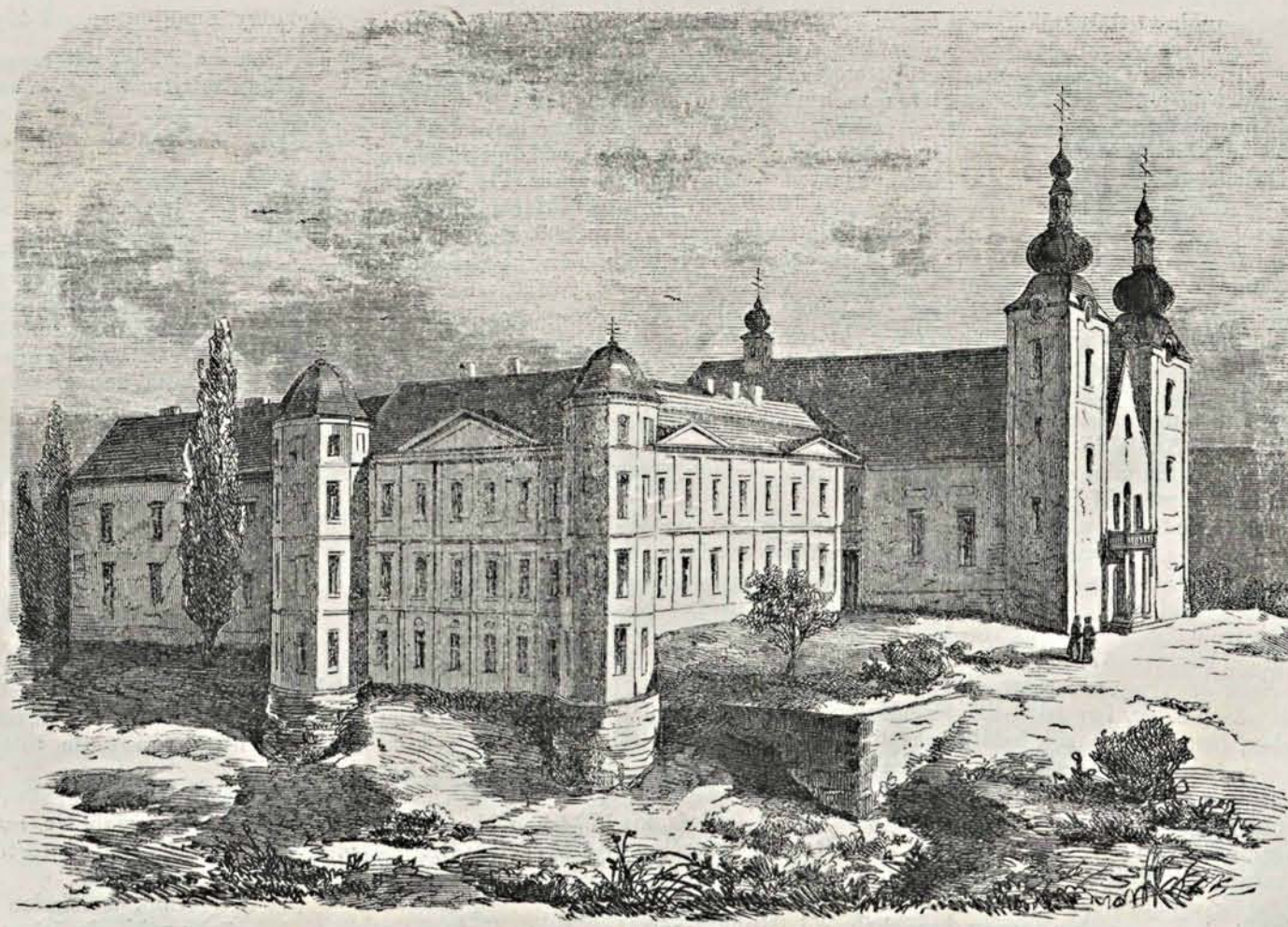
Magyarország északkeleti részét már a legregibb időkől fogva a nagy szláv nemzetség egyik ága, a „ruthén“ népfaj lakja, mint ezt a legregibb történetirők is bizonyítják. Lakott ezeken kívül még Magyarország akkori területén számos szlávajku nép is különböző nevezet alatt. De nekünk csak azon szláv fajú néppel van jelenleg dolgnak, kik a Kárpátokon innen is, tul is az egykori Juhra tartományban egész Petzora és Moszkva vidékéig laktak, s latinul Russusoknak nevezettek, mit a magyar sajtó szólás-módja szerint idomítván „oroszoknak“ mondott.

A régi történetiratokban Roxolanusoknak is nevezet-nüleg e szótól: Rusz-alanus, később azonban e nevezetcsaknem egészen kivetett, s helyét a ruthén szó váltotta fel, mi jelenleg is divatozik. Még a magyarok bejövetele előtt is a legregibb időkben jötték a későbbi Galliciából és Lodomeriából több ízben orosz telepek, nevezetesen midőn Attila hun király köztül vezetett keresztül győztes hadait, számosan felkerekedvén, a hunokhoz csatlakoztak, s ezekkel együtt annál örömebbek voltak a világhódító Attila zászlóját Magyarországra, minthogy itt már különben is rokon karok várták. Később a hét magyar vezérről Almos herceg alatt is nem csekély számú oroszok költöz-

tek be, kik szintén az e vidéken már rég lakozó rokonaiknál telepedtek le s miután ezekkel önként a legnagyobb készséggel meghódoltak a magyaroknak, nemcsak hogy el nem üzettek, hanem mivel a végvidékeken laktak, az ország határainak őrzésével bízták meg, s e tekintetből még szabadalmakat is nyertek. Ezeknél a keresztény vallás már 867-ik évben, tehát még mielőtt őseink e hont elfoglalták volna, nagy mértékben divatozott, s a görögök, valamint a bennelevő s bejött oroszok szörlemben gyakorolták azt. A történelemből tudjuk, hogy ezen tartományokat a magyarok bejövetele előtt, sikerrel megverték, s a keleti, görög szertartású egyház hívei, de miután sem a görög, sem a latin nyelvet nem értették, a térítés nagyobb sikerének érdekében Cyrill és Method szentírásokat s liturgicus könyveket szláv nyelvekre fordították, hogy a vallást saját nyelvükön gyakorolhassák. Az említett férfiakon kívül sz. Brunó orosz apostol is nagy sikerrel működött a keresztény hit terjesztésében ki épen úgy mint Method és Cyrill, szláv vagyis orosz nyelven hirdette a keresztényen vallást. —

Hogy a magyar orosz egyház a régi időkben nagy tekintélyvel, és köztiszteltetlét bírt, bizonyítja azon körülmény, hogy nemcsak Géza herceget, de ennek fiát is, szent Istvánt, a fentebb említett sz. Brunóban orosz pap keresztelte meg. De később a mint a római katolicizmus emelkedett s nemcsak a nemzet lelkébe, hanem, az alkotmány rétegeibe is

utat talált s uralkodó vallássá lön, — a magyar-orosz egyház tekintélye, s véle együtt az orosz nép javulásának indult sorsa is hanyatlani kezdett; s később annyira hátrébe szorítottott, s úgy elgyengült, hogy gyakorlása inkább csak türelett már, de nem ápolottott. — (Az olvasót, ki netalán ez úgy jobban érdekelné, Mészáros Károlynak „A magyarországi oroszok története“ című mű-

Az ungvári g. e. püspöki lak és főgyház. — (Miskovszky Gy. rajza után.)